

TEMEL GEREKSİNİMLER ULUSAL EKONOMİ SİMİT VE ÖZGÜR YAZILIM

Bora Güngören-Elektrik/Elektronik Mühendisi - EMO Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi
bora.gungoren@emo.org.tr

Bir insanın ya da bir toplumun temel gereksinimlerini sağlaması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkar. Temel gereksinimlerini sağlayamayan bir ülke, bu gereksinimlerini onun yerine sağlayacak olan bir diğer ülkeye boyun eğmek zorunda kalır. Bu boyun eğme çok değişik biçimlerde olabilir. Gelişmekte olan ya da gelişmemiş olarak nitelenen ülkeler, değişik bazı temel gereksinimlerini gelişmiş ülkeler olarak nitelediğimiz ülkelere (NAFTA - AB - Japonya üçgeni) sağlamakta ve bu ülkelere zaman zaman değişik ödümler vermek zorunda kalmaktadır.

Bu ödümlerin siyasi olanları en dikkat çekici olanlardır.

- *Ermeni soykırımını kabul eden ülkeler listesine baktığımızda konuyla hiç de ilgisi olmayan bazı Latin Amerika ülkelerini görebiliriz.*
- *KKTC kurulduktan sonra yakın ilişkilerimiz olan bir çok ülke KKTC'yi tanımamıştır.*
- *Neredeyse tüm dünya İsrail'in uluslararası hukuka aykırı davranışlarını görmezden gelmek zorunda kalmaktadır.*

Ekonomik ödümler, aslında ilerideki siyasi ödümlerin verilmesi için gerekli ortamı sağladıkları için son derece önemli, ama çoğu zaman görünmez nitelikteki ödümlerdir. Türkiye Cumhuriyeti kurulurken oluşturulan kırmızı çizgilerden birisi Osmanlı'nın verdiği kapitülasyonların kaldırılmasıdır. Bu

konuda diğer devletlerle olan tartışmaların sertliği, aslında bu ödümlerden yararlanıyor olmanın o devlet için olan önemini de ortaya koymuştur. Kendi başına bu örnek ekonomik bağımsızlığın önemini göstermektedir.

Ancak temel gereksinimlerin tanımı devirden devire, toplumdan topluma değişebilir. Bununla birlikte her bir ülkenin, içinde bulunduğu devirde tanımlandığı hali ile kendi temel gereksinimleri noktasında belli bir yeterliğe sahip olması, bu konuda ulusal politikalar geliştirmesi ve ilerlemeyi takip etmesi gerekir. Aksi takdirde bir sonraki devir gelirken o ülkenin uluslararası ilişkilerdeki rolü çok ciddi anlamda değişebilir.

Aslına bakarsak liberal ekonomik teorinin önemli tanımlarından birisi

olan rekabetçilik de bu eksenle tanımlanabilir. Eğer bir ülke o devrin temel gereksinimleri anlamında yeterli hatta diğer ülkelere üstün ise, o ülke rekabetçi olmak için gerekli altyapıya sahiptir. Temel gereksinimlerde belli bir yeterliği olmayan ülkelerin çok dar alanlar (nişler) dışında rekabetçi olabilmemesini beklemek anlamsızdır.

GIDADAN BİR ÖRNEK

Kesinlikle tartışılmaz bir temel gereksinim olan gıda gereksiniminden yola çıkarak bir örnek verelim. Dünyada simit dışında unlu mamül olmadığını ya da simit üretiminin tüm unlu mamülleri nitelediğini düşünelim. İnsanların simit yemek zorunda kalacakları ortadadır. Simit tüketmemek temel gereksinimlerin karşılanmasına engel olacaktır.

O zaman simit üretimine dair olarak iki değişik ulusal politikadan birisini seçebiliriz.

Seçenek 1:

- Her sabah yenen simidi yurt dışından 1 dolara alalım.
- Simitçi simidinin daha ucuz olduğunu iddia ettiği için, kanıtlayamasa da yerli simitçileri engelleyelim.
- Simitçi bize söylemeden fiyatı 2 dolara çıkarabilir. Sonra 4 dolara çıkarabilir. Önemsemeyelim.
- Simitçi kendi simidi ile yiyeceğiniz peynirler üzerine kısıt koysun. Kendi ürettiği peynir olmazsa midemiz bozulsun.
- Simitçi bize simit satmayacağını açıklarsa aç kalmayı da kabul edelim.
- Simitçi ülkemizde vergi ödemeden parasını yurtdışına transfer etsin. Bu çalışma biçiminde ülkemizde ciddi bir istihdam sağlansın, araştırma geliştirme zaten hiç yapmasın.
- Simitçi her türlü katma değerli işleri yurtdışında yapsın. Reklam broşürlerini bile yurtdışından getirtsin.

Seçenek 2:

- Her sabah simit almak için yerli fırınlar arası rekabete olanak sağlayalım.
- Bazen 1 YTL'ye bazen 2 YTL'ye simit alabiliriz. Bir süre için maliyetler oynar. Ortalamada 1 dolara denk gelir.
- Simitçiler öyle kafalarına göre fiyat artıramaz. Serbest piyasadaki rekabete güvenebiliriz veya devlet bu konuda düzenleyici rol üstlenir.
- Peynirciler değişik simitçilerle ve simitçiler de değişik peynircilerle rahat rahat çalışsın. Hatta bunu yasal olarak zorunlu tutalım. Bu bizim için yeni lezzetlere, yeni formüllere olanak sağlansın.
- Simitçiler dışında susamcılar, uncular, fırın üreticileri de simitçilere verdikleri destek sayesinde para kazansın.
- Simitçiler simit üretimini engellemeye kalkarsa yeni simitçilerin or-

taya çıkacağı ekolojik sistemi canlı tutalım. Gerekirse devlet müdahale etsin ve simit üretebilsin.

- Simitçiler vergi ödesin, istihdam sağlansın, üniversitelerle ortak çalışmalar yapsın. Simit artık bir araştırma sonucu üretilen nitelikli bir ürün haline gelsin.
- Simitçiler her türlü katma değerli işlerini ülkemizde yapsınlar.

Herhalde bunları okuduktan sonra hiç kimse ilk seçeneği seçmez. Peki ilk seçeneği mantıklı bulan ve şu şekilde açıklayan bir kişiyle karşılaşırsanız?

- Simit üretimi zor iştir.
- Bizim insanımız bilgisizdir, tembel, simit üretemez.
- Üniversitelerimizde simit üretimi konusunda yeterli bölüm yoktur.
- Daha önceden ülkemizde simit üreten ve bunu insanlara gösteren bazıları vardır, ama onlara güvenemeyiz. Ne olacakları belli olmaz. Ancak yabancı simit tekellerine güvenebiliriz.
- Dünyanın en büyük simit üreticisi bir balınadır. Biz de onun yanında gezen küçük balık sürüsü olalım.
- Bakın yabancı simitleri satarken yüzdemizi alıp nasıl kolayca para

kazanıyoruz. Şimdi kalkıp neden zorluğa girelim?

Simidi temel gereksinim olarak niteleyen ve simit üretimindeki olası aksaklıkları ciddi bir sorun olarak gören bir ülkede, hükümetin bu konuda çalışma yapması gerekir. Yukarıdaki gibi ifadeler de simit üretiminde ulusal bir politika belirlemek ve bu politika kapsamında gerekli becerileri inşa etmek karşısında bahane olamaz. Ne gerekiyorsa yapılır ve en kısa zamanda simit üretiminde bağımsız hale gelinir.

TEMEL GEREKSİNİMLERDE BAĞIMSIZ OLMAK ŞARTI

Simit gıda ürünü olarak temel gereksinimdir. Herhalde temiz suyun, sağlığın, güvenliğin, adaletin ve bir grup başka şeyin de temel gereksinim olacağını herkes kabul edecektir. Herhalde Hindistan'dan avukat ve yargıç ithal ederek, adalet sistemimizi iyileştirebileceğimizi tartışmaya açmıyoruz. Bu tür bir iddiaya gülüp geçerez. Veya yurtdışından getirilecek şişelerle büyük şehirlerimizin içme su gereksinimini karşılamayı düşünmüyoruz.

Temel gereksinim olduğunu kabul ettiğimiz her alanda, uluslararası tekellere karşı bağımsız bir sektörün oluşturulması gereklidir. Bir çok açıdan tartışılrsa da, ulusal sektör örneği olarak, Türkiye'deki yerli savunma sanayinin nasıl kurulduğu ve kısa sürede nereye geldiği unutulmamalıdır. Ülkemizin sivil elektronik, özellikle de tüketici elektroniği alanındaki ilerlemesi, biraz da bu alandan geçen yetişmiş kadrolarla olanaklı hale gelmiştir.

Günümüzde enerji, telekomünikasyon ve yazılım da birer temel gereksinimdir. Fabrikalarını çalıştıracak elektriği üretilen, ses ve veri ağlarını işletemeyen, gerekli yazılımlar ile iş süreçlerini destekleyemeyen ülkeler de dışa bağımlı kalacaktır. Kamu kurumlarının, şirketlerinin iletişimlerini, iş akış yazılımlarını yabancı tekelere emanet eden ülkeler, asla o verilerin güvende olup olmayacağını bilemez.

En temel yazılım ürünü işletim sistemidir. Çünkü diğer tüm uygulamalar onun üzerinde çalışır. Bir bilgisayarın güvenliği, sağlamlığı, hata nedeni ile kapanmadan çalışma süresi, performansı ve bir çok başka niteliği işletim sistemine bağlıdır. Bu nedenle işletim sistemi, yazılımlar içinde temel gereksinim olarak sınıflandırmaya en yakın olan üründür.

"Simit" sözcüğü yerine "işletim sistemi", "peynir" yerine "uygulama yazılımı" koyalım.

Seçenek 1:

- Her bilgisayara işletim sistemini yurtdışından 1 dolara alalım.
- İşletim sistemi üreticisi, kendi yazdığı işletim sistemini daha ucuz olduğunu iddia ettiği için, kanıtlayamasa da yerli simitçileri engelleyelim.
- İşletim sistemi üreticisi, bize söylemeden fiyatı 2 dolara çıkarabilir. Sonra 4 dolara çıkarabilir. Önemsemeyelim.
- İşletim sistemi üreticisi, kendi işletim sistemi ile çalıştıracığımız yazılımlar üzerine kısıt koysun. Kendi ürettiği yazılımı olmasa programlarınız düzgün çalışmasın.

• İşletim sistemi üreticisi, bize işletim sistemi satmayacağını açıklarsa bilgisayarsız kalmayı da kabul edelim.

• İşletim sistemi üreticisi, ülkemizde vergi ödemediği parasını yurtdışına transfer etsin. Satış kadrosu dışında pek bir istihdam sağlamasın. Ayrıca ülkemizde Ar-Ge de yapmasın.

• İşletim sistemi üreticisi, her türlü katma değerli işleri yurtdışında yapsın. Reklam broşürlerini bile yurtdışından getirsin.

Seçenek 2:

• Her bilgisayara işletim sistemimizi almak için yerli üreticiler arası rekabete olanak sağlayalım.

• Bazen 1 YTL'ye bazen 2 YTL'ye işletim sistemi alabiliriz. Bir süre için maliyetler oynar. Ortalamada 1 dolara denk gelir.

• İşletim sistemi üreticileri öyle kafalarına göre fiyat artıramaz. Serbest piyasada rekabet vardır.

• Yazılım üreticileri değişik işletim sistemleriyle, işletim sistemi üreticileri de değişik yazılım üreticileriyle rahat rahat çalışsın. Bunu yasal olarak zorunlu tutalım.

• İşletim sistemi üreticileri dışında teknik destek sağlayıcılar, danışmanlar, yazılım geliştirme aracı üreticileri de işletim sistemi (ve yazılım) üreticilerine verdikleri destek sayesinde para kazansın.

• İşletim sistemi üreticileri, işletim sistemi üretimini engellemeye kalkarsa yeni üreticilerin ortaya çıkma-

cağı sistemi canlı tutalım. Gerekirse devlet müdahale etsin.

• İşletim sistemi üreticileri vergi ödesin, istihdam sağlasın, üniversitelerle ortak çalışmalar yapsın, yerel Ar-Ge potansiyelini artırsın.

• İşletim sistemi üreticileri her türlü katma değerli işlerini ülkemizde yapsınlar.

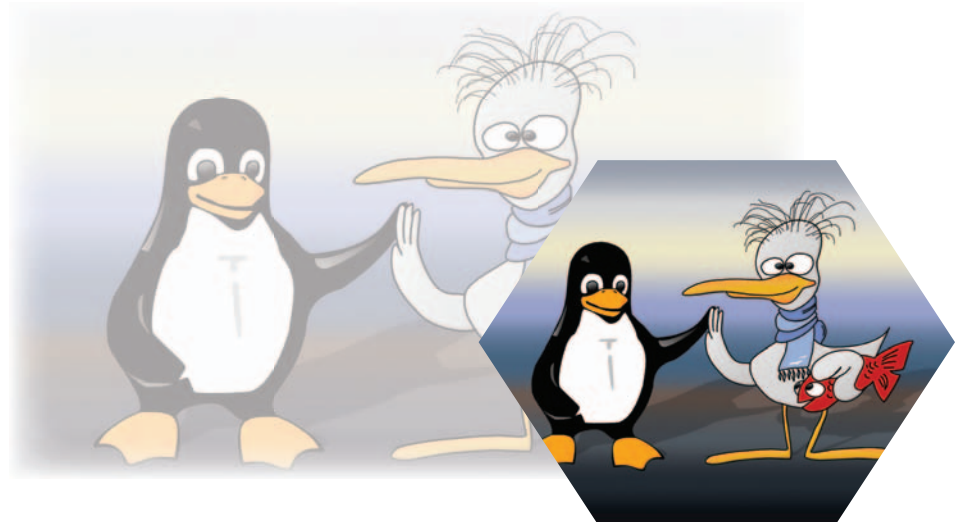
ŞİMDİ KARARINIZ NE YÖNDE?

Ulusal bir yazılım sektörünün kendisine gelişme alanı bulması için ulusal bir işletim sistemi ya da rekabet eden ulusal işletim sistemi üreticileri için gerekli altyapının olması gereklidir. Bu sadece ithal ikamesi meselesi değildir. Aynı zamanda istihdam, vergi, eğitim, Ar-Ge ve ulusal güvenlik politikası meselesidir.

ÖZGÜR YAZILIMIN KATKISI

Özgür yazılım, Ar-Ge sonuçlarının, yazılım alanındaki "nasıl yaparım" bilgisinin (know-how) tüm insanlığa ait olduğunu savunan ve bunlar üzerinde mülkiyete dayalı tekelin kurulmasına karşı çıkan bir harekettir.

Buradaki özgürlük, yazılımları kullanan kişilerin özgürlüğüdür. Dolayısı ile özgür yazılım çerçevesinde üretilen her şey tüm insanlığa ait olur. Özgür yazılımdaki "özgürlük" sözcüğü, özgür düşünce, ifade özgürlüğü gibi kavramlardaki özgürlük sözcüğüdür.

Bu felsefi çerçevenin bazı önemli teknik avantajları da ortaya çıkmıştır. Bunlardan en önemlisi kodun açık olmasının zorunlu olmasıdır. Kodun açık olması, içindeki hataların kolayca saptanmasını olanaklı kılar.

Buna ek olarak, güvenlik açıkları da kolayca bulunur ve rekor sürelerde kapatılır. Açık kaynak kodlu Apache web sunucusunda 15 yıl içinde sadece 3 ciddi açık saptanmış ve ortalama 24 saat içinde açık yamanmıştır. Benzeri alandaki kapalı kaynak kodlu ürünlerde bu rakamlar dramatik derecede farklıdır. Ayda bir kaç açık saptanmakta ve bunların yamanma süreleri 1-2 yılı bulabilmektedir.

Kodun açık olması yine güvenlik açısından, kodun içine kötü amaçlı bir bileşen eklenmediğini kanıtlamaya da yarar. Kapalı kodlu bir yazılımın kodları inceleme için teslim edilse bile, son olarak satılan yazılımın o kodlardan mı yoksa başka bir koddan mı üretildiğini bilemezsiniz. Kodu açık olan özgür yazılımlarda ise kodu alıp sistemi kendiniz inşa edebilirsiniz.

Kodun açık olması, aynı zamanda akademik dünyadaki en son gelişmeleri de özgür yazılım ürünlerine taşımaktadır. En yüksek performanslı işlemci ve disk kullanımı, en ileri üç boyutlu kullanıcı ara birimleri, kümeleme ve

süper bilgisayar uygulamaları hep özgür yazılımlarla denenmektedir ve giderek yaygınlaşmaktadır.

LINUX

Linux, özgür yazılım hareketinin amiral gemisi durumundaki bir projedir. Linux'un temel yapısı bir ISO standardı olarak kabul edilmiştir. Linux ayrıca IEEE POSIX standardına tam uyum sağlayan bir işletim sistemidir.

Yaklaşık 2 bin kişinin destek verdiği, esas Linux geliştirme ekibine ek olarak 1 milyona yakın insan da diğer anlamalarda (yazılımlar, test, yerelleştirme, belgeleme, yaygınlaştırma) destek olmaktadır. 1 milyon gönüllünün dışında şirketler ve kurumlar da Linux'a destek çıkmaktadır.

- IBM Linux ve özgür yazılım için milyarlarca dolar harcamaktadır.
- Sun Microsystems 500 milyon dolara satın aldığı Star Office yazılımının kodunu açmış ve ayrıca yaptığı eklerle Open Office paketinin ortaya çıkmasına destek olmuştur.
- Sun aynı zamanda 2006 yılı sonunda Java'yı Linux ile aynı lisansla, özgür yazılım olarak dağıtmaya başlamıştır.
- Oracle tüm yeni sistemlerini Linux üzerine kurmaya ve var olan sistemlerini de Linux'a geçirmeye başlamıştır.

- Sony PlayStation ürünlerinde Linux işletim sistemi kullanır.
- Belli başlı cep telefonu üreticileri gömülü Linux kullanmaktadır veya geçmektedir.
- AutoCAD'den Matlab'a hemen her önemli ticari yazılım şirketi Linux sürümlerini çıkarmaktadır.

Bunun dışında bir çok ülkede Linux ve özgür yazılım tabanlı ticari organizasyonlar

kurulmuş ve ciddi maddi ölçüklere ulaşmışlardır.

- ABD'de Red Hat, Almanya'da SUSE, Fransa'da Mandriva, G. Afrika'da Ubuntu uluslararası başarı yakalayan ticari organizasyonlardır. Bunlar doğrudan Microsoft ile rekabet halindedir. Red Hat cirosu 500 milyon dolardır.
- Apache Vakfı, kurumsal yazılım geliştirme pazarında kullanılan Java altyapılarında hakim konumdadır.
- Dünyadaki belli başlı yazılım geliştirme aracı üreticileri, artık ürünlerini Eclipse adındaki bir özgür yazılım üzerine yapılandırmaktadır.

Ülkemiz'de de Linux ve özgür yazılım üzerine temellenmiş ticari iş modelleri oluşmuştur.

- Frontsite, Gelecek, Labris Teknoloji, Parkyeri, Portakal Teknoloji, Pro-G, TDM gibi bir çok firma doğrudan Linux ve özgür yazılım temelli ürün ve hizmetler vermektedir.
- Aselsan, Havelsan, Karel gibi endüstriyel şirketler ürünlerinin içinde Linux kullanmakta ve bunu açıkça beyan etmektedir.
- Bilgi Üniversitesi gibi üniversite içi merkezler çeşitli hizmetler sunmaktadır.

Ayrıca doğrudan GPL kod yazarak özgür yazılım üretimine katkıda bulunan organizasyonlarımız da bulunmaktadır.

- EnderUNIX - Ağ yönetim araçları
- Galatasaray Üniversitesi - Türkçe yazım denetimi
- Portakal Teknoloji - Kriptolu dosya servisi
- TÜBİTAK UEKAE - Pardus Linux, Güvenli mesajlaşma altyapıları

Sonuç olarak özetlersek, ülkemizin ekonomik ve teknolojik bağımsızlığı için ulusal yazılım sektörünün güçlendirilmesi gereklidir. Özgür yazılım, ulusal yazılım şirketlerine bir rekabet avantajı sunmakta ve ayrıca tekellerin önüne geçmektedir. Özgür yazılımın desteklenmesi bu nedenle ciddi bir politika olarak ele alınmalıdır.

